

Hengitysvajaus

Hengitysvajauksella tarkoitetaan sitä, että keuhkot eivät pysty ottamaan riittävästi happea tai tuulettamaan hiilidioksidia pois elimistöstä. Hengitysvajaus voi aiheutua monesta syystä. Hengenahdistuksen lisäksi hengitysvajaus aiheuttaa muitakin oireita. Hengitysvajauksen hoito riippuu perustaudista, hengitysvajauksen tyypistä ja vaikeusasteesta. Elämän loppuvaiheessa hengitysvajauksesta aiheutuvaa hengenahdistusta ja muita oireita pystytään lievittämään tehokkaasti oireenmukaisella eli palliatiivisella ja saattohoidolla. Hengityshalvauksella tarkoitetaan tilannetta, jolloin potilas on hermo-lihassairauden aiheuttaman hengitysvajauksen takia vuorokauden ympäri hengitystukilaitteesta riippuvainen.

Hengitysvajaus voi johtua monesta syystä

Tavallisin pitkäaikaisen hengitysvajauksen aiheuttaja on vaikea keuhkohtaumatauti. Pitkälle edennyt keuhkofibroosi johtaa hengitysvajaukseen. Myös esimerkiksi liikalihavuuteen ja keuhkonpoiston jälkitilaan voi liittyä hengitysvajaus. Hermo-lihassairauksista eli neuromuskulaarisista sairauksista tavallisimpia hengitysvajauksen aiheuttajia ovat ALS ja Duchennin lihasdystrofia (<https://www.lihastautiliitto.fi/fi/Diagnoosit>).

Hengitysvajauksen oireet ja tutkimukset

Oireet ovat epäspesifisiä eli samanlaisia oireita voi esiintyä monessa sairaudessa. Hengitysvajauksen oireita voivat olla raskautsentsiedon huononeminen, hengenahdistus, aamuisin herätessä ilmenevä päänsärky ja tokkuraisuus, päiväaikainen väsymys, uupumus ja ärtyneisyys, keskittymiskyvyn heikkeneminen, huono ruokahalu, ruuan meneminen toistuvasti väärään kurkkuun tai toistuvat keuhkokuumeet. Tutkimuksiin kuuluvat tavallisesti verikokeet, spirometria (puhalluskoe keuhkojen toiminnan tutkimiseksi), kuvantamis- eli röntgentutkimukset ja yöllinen happikyllästeisyyden ja hiilidioksidipitoisuuden mittaus.

Hengitysvajauksen hoito

Liikunta, savuttomuus, terveellinen ruoka, riittävä uni ja normaalipainoon pyrkiminen ovat hyvän hoidon perusta. Hengitysvajaus herättää usein monenlaisia kysymyksiä ja pelkojakin. Näistä asioista on tärkeä puhua hoitavien lääkäreiden ja hoitajien kanssa. Henkistä tukea kannattaa rohkeasti pyytää.

Hengitysvajauksen hoito riippuu perustaudista, hengitysvajauksen tyypistä ja vaikeusasteesta. Siihen kuuluu usein lääkehoitoa, sekä limaisuuden hoitoa esimerkiksi pulloon puhalluksen tai hengityspalkeen avulla. Happihoitoa ja kaksoispaineventilaatiota eli hengityksen tukemista laitehoidolla käytetään silloin kuin niistä on odotettavissa hyötyä.

Hengitysvajauksen oireenmukainen eli palliatiivinen hoito ja saattohoito

Perustaudista riippuen hengitysvajaus voi pysyä pitkäänkin varsin vakaana tai edetä nopeastikin. Mikäli hengenahdistus on voimakasta tavanomaisesta lääkähoidosta, happihoidosta tai kaksoispaineventilaatiohoidosta huolimatta, voidaan hengenahdistusta lievittää muun muassa suun kautta otettavalla morfiinilla tai sen johdoksilla. Annokset ovat pienempiä kuin kivun hoidossa käytetyt. Myös muita lääkehoitoja voidaan käyttää. Samoin muihin oireisiin on nykyisin saatavissa tehokasta lievitystä. Henkinen tuki on tärkeää. Mikäli oireet ovat voimakkaita muusta hoidosta huolimatta, voidaan potilas saattohoitovaiheessa myös nukuttaa kevyeen uneen joko vain öisin tai vuorokauden ympäri. Tästä käytetään nimitystä palliatiivinen sedaatio.